

متن پرسش

بسمه تعالی با عرض سلام و ادب خدمت استاد گرامی آقای طاهرزاده سؤالی داشتم از محضر جنابعالی در خصوص حدوث و قدم عالم . طرفداران قدم عالم علت اصلی آنرا دائم الفیض بودن خداوند متعال دانسته و با عنایت به اینکه برای تحقق عالم مجردات صرف علت فاعلی باعث ایجاد است قدم عالم مجردات واضح می باشد ولی آیا عالم ماده هم قدیم است با عنایت به اینکه پیدایش عالم ماده تدریجی است مثلا وقتی شخصی با علم غیب ارتباط پیدا می کند ممکن است واقعه ای را بیابد که صد سال دیگر در عالم ماده اتفاق می افتد این می تواند برای کل عالم ماده صادق باشد یعنی هرچند صورت غیبی عالم ماده قدیم است ولی تحقق آن به صورت عالم ماده دارای آغاز است و روزی هم سفره آن برچیده می شود و عالم ماده برخلاف عالم مجردات دارای حدوث زمانی است با تشکر از جنابعالی

متن پاسخ

- جواب: بسمه تعالی؛ علیکم السلام همچنان که مستحضرید حضرت رب العالمین دائم الفیض است، از طرفی عین وجود است، پس همواره جلواتی از وجود از طرف وجود مطلق افاضه می شود، که البته هر وجودی در هر مرتبه ای خاصیت خود را دارد، از جمله این وجودات پایین ترین مرتبه ای وجود است که از نظر نزدیک بودن به عدم، چیزی جز عین حرکت نمی تواند باشد که ما در منظر ماهیت نگری، به آن عالم ماده می گوئیم. عالم ماده از جهت انتسابش به خداوند، یک مرتبه از وجود است که از وجود مطلق نشأت گرفته، و از جهت خاصیتش عین حرکت است و همواره نو می شود و لذا همواره ظهوری دارد که فانی می شود و ظهور دیگری به صحنه می آید و این تقدم و تأخر ذاتی را ذهن بر اساس انتزاعی که انجام می دهد «زمان» می فهمد. هرچند آنچه در خارج ذهن هست وجودی است که در ذات خود عین حرکت است و ذهن از عین حرکت، زمان را انتزاع می کند و همواره با زمانی روبه روست، تا در انتها قوه های عالم ماده به فعلیت در آید و به مرتبه ای بالاتری صعود کند و باز جای آن را پایین ترین مرتبه ای وجود- عالم ماده - بگیرد و شرایط تبدیل قوه به فعل شروع شود. پس از یک جهت عالم ماده به عنوان مرتبه ای از وجود، قدیم زمانی است، ولی از جهت ذاتی دارای تقدم و تأخر است، همواره ظهوری دارد که در مرحله ی قبل، آن ظهور واقع نشده بود. شاید واژه های حکمت مشائی در این جا جواب گو نباشد که بخواهیم بگوئیم بالاخره عالم ماده حادث زمانی است یا قدیم زمانی. در صفحه ی ۹۹ کتاب «از برهان تا عرفان» به بحث حدوث و قدم پرداخته شده است. موفق باشید